

Realiteitsweergave als levensbehoefte

Net als in de rest van onze maatschappij heeft ook in audioland de laatste vijf jaar een ware aardverschuiving plaatsgevonden. Zo zijn veel merken van importeur gewisseld en zijn de echt grote namen steeds vaker in handen van (buitenlandse) investeringsgroepen terecht gekomen. Ook hebben verschillende importeurs en veel winkels (fors) moeten inkrimpen of zelfs noodgedwongen helemaal moeten stoppen. Ook de IJsselmuidense luidsprekerfabrikant Xanadu heeft net als vele anderen, verschillende moeilijke jaren achter de rug. Maar inmiddels bruist het merk onder de immer bezielende leiding van eigenaar en geestelijk vader Age van der Woud weer van de energie en is weer helemaal terug aan het audiofront en hoe! In dit verhaal een hernieuwd portret van deze buitengewoon sympathieke ontwerper en zijn onvermoeibare queeste naar absolute perfectie bij luidsprekerontwerpen.

In al die jaren dat ik voor websites of tijdschriften schrijf, heb ik mijn voorkeur voor het echte Nederlandse product nooit onder stoelen of banken gestoken. En gedurende mijn audio carrière heeft zich dit dan ook regelmatig vertaald in minstens één en vaak meer Nederlandse producten in mijn audioketen. Als ik verder onze nationale audiomerk zou moeten typeren, is dat doorgaans nuchterheid - zowel qua ontwerp als de weergave, een bovengemiddelde hang naar realiteitsweergave, een vaak gezonde prijsstelling en niet in het minst om de vaak originele en soms zelfs baanbrekende ontwerpen. Ook Xanadu voldoet aan bovenstaande kenmerken en behoort in mijn ogen en oren zelfs tot de voorhoedelopers als het gaat om innovatie en materiaalgebruik. Buiten dat behoren deze luidsprekers uit IJsselmuiden mijns inziens zelfs tot het zeer selecte groepje van Nederlandse meest waarheidsgetrouwe luidsprekerontwerpen. Een predicaat wat ik maar zeer zelden bij een bedrijf denkbeeldig opspeld en waar ik onder versta dat een product een behoorlijk volmaakte illusie moet weten te scheppen van een tastbare aanwezigheid van echte muzikanten die met hun instrumenten in een geloofwaardige akoestische omgeving op perfect verschaalde wijze muziek maken. Een hele horde voor zelfs de beste producten. Naast de vele mogelijke maatwerk opties, vind ik als buizenliefhebber ook de extra aandacht voor een egale aansturing door buizenversterkers heel lovenswaardig. Kortom een Xanadu is niet zomaar een luidspreker, maar een product wat in nauwe overeenstemming tussen klant en ontwerper kan worden samengesteld. Mijn laatste bezoek aan deze illustere fabrikant dateert overigens alweer uit 2004, dus de hoogste tijd om deze ontwerper en zijn prachtige producten weer eens extra in het zonnetje te zetten.

Nieuw onderkomen

Ten opzichte van 2004 zijn er al meteen een aantal belangrijke verschillen te melden en één daarvan is het compleet andere adres. Niet geheel zonder trots verteld Age mij na een hartelijke ont-

vangst met koek en koffie, dat Xanadu sinds een jaar dit andere en veel beter op de toekomst gerichte bedrijfspand in gebruik heeft genomen. In tegenstelling tot de eerdere locatie, kan dit nieuwe onderkomen vooral veel meer verschillende taken aan. Oftewel is de grote open bedrijfshal die het vorige adres zo typeerde, op de nieuwe locatie onderverdeeld in een hal, de werkplaats zelf, een reeds aanwezige keuken/bar en twee verschillende luisterruimtes. Eén van deze luisterruimtes was al min of meer aanwezig, maar de tweede is geheel van de grond af aan opgebouwd met maar één enkel einddoel - de Xanadu ontwerpen zo goed mogelijk op een passende en eerlijke wijze aan geïnteresseerde luisteraars te laten horen. En Age heeft inderdaad niets teveel gezegd, want bij het betreden van deze werkelijk schitterend aangeklede ruimte met zijn riante afmetingen (5,80 x 7,20 x 3,00 meter), speciale systeemwanden met bovengemiddeld goede akoestische eigenschappen en zelfs een eigen klimaatvoorziening, ben ik zonder meer positief verrast. Eigenlijk kom ik maar zelden zo'n mooie uitgewogen presentatie waarbij ondanks de rechthoekige afmetingen, toch zoveel sfeer en raffinement wordt gepresenteerd, tegen. Plaatsnemend op de comfortabele en prettig gewaagde felrode 2½-zitsbank, kan ik mooi de hele ruimte overzien en ontwaar op de instappers AW11/HRS10 en het topmodel HRS100 na, links en rechts van de ruimte het complete huidige Xanadu assortiment. En dat is niet mis. Want naast het gebruik van topkwaliteit luidsprekereenheden en filtercomponenten, blinkt deze collectie zeker ook uit in verantwoorde esthetica. Oftewel een maatvoering die naadloos in iedere Nederlandse of Belgische leefomgeving is in te slijpen en een afwerkingsniveau en kleurenschaal die aansluiting bij ieder interieur moet kunnen vinden. Aan het lange einde van de ruimte ontwaar ik naast de twee vandaag te bespreken modellen in de vorm van de Xanadu DS17AMT-2fd en HRS45 keramiek-AMT-2fd luidsprekers, een mooi degelijk audiorack met daarop enkele mij zeer bekende Burmester modellen.

Zo is de geïntegreerde versterker de bijzonder krachtige 032, terwijl als bron de robuuste 061 direct drive cd-speler wordt ingezet. Als bekabeling is bewust voor het strak afgebakende en neutraal klinkende Amerikaanse high-end merk Nordost (o.a. Heimdall luidsprekerkabel) gekozen en dat lijkt mij in combinatie met de vol en rijk klinkende Burmester elektronica, zonder meer een prima en verantwoorde keuze.

Xanadu DS17AMT-f2d

Mede doordat ik nog vrij recent vrijwel dezelfde Burmester typen uitgebreid in mijn eigen omgeving heb getest en ook met de Nordost signatuur goed bekend ben, bestaat het eerste gedeelte van deze uitgebreide kennismaking vooral uit het vertrouwd raken met de luister ruimte. Age heeft hier speciaal een zorgvuldig samengesteld scala aan muzikale voorbeelden uitgezocht. Veelal akoestische opnamen die naast een brede frequentieomvang, natuurlijke klankkleuren en 3D plaatsing, vooral ook zowel kleine als grote dynamische contrasten bevatten. Maar voordat ik naar het feitelijke luisterdeel zal gaan wil ik u eerst voorstellen aan de testkandidaten. Het eerste model betreft een paar vlekkeloos in Ferrari rood gespoten DS17AMT-2fd weergevers. Een hele mond vol, maar in de typeaanduiding zit bij Xanadu altijd veel informatie verwerkt. Zo staan bijvoorbeeld de laatste drie initialen 'F2d' voor 'First Two Decades'. Begin jaren negentig waren namelijk de gloriejaren van de 'oer' DS17. Een heel populair 2-weg systeem welke toen nog voorzien was van een 17 cm Dynaudio bas/midden luidspreker en de toenmalige zeer prestigieuze Esotar hoge tonen eenheid. Naast de zeer kenmerkende slanke en woonkamervriendelijke vormgeving, is het weglappend paneel pal achter de tweeter, één van de opvallende visuele kenmerken van dit model. Onderhuids is de fameuze Xanadu Hybrid Tube in de kast verwerkt. Deze Hybrid Tube is feitelijk een gevouwen pijp die exact op de eigenschappen van de basluidspreker is afgestemd. Bij zeer lage frequenties wordt de basluidspreker akoestisch aan de pijp gekoppeld, waardoor vervormin-

gen tot een minimum worden beperkt en zelfs de laagste tonen vervormingsvrij, gedetailleerd en met behoud van dynamiek kunnen worden weergegeven. Speciaal vanwege deze nog immer mooie eigenschappen van dit nog steeds gewilde oer model, heeft Age besloten het model opnieuw aan de laatste stand der techniek aan te passen. Niet alleen is daarbij in technische zin werkelijk alles aangepast. Ook qua achtergrondkennis en technische inzichten, is er in die meer dan 20 jaar natuurlijk veel veranderd. Als ik de DS17AMT-f2d zo voor mij zie staan zijn er verschillende aspecten die visueel wezenlijk anders als bij het oer model zijn. Zo is deze laatste reïncarnatie nu voorzien van een fraai gestileerde voet (de eerste versie had nog helemaal geen voet). Deze completeert niet alleen het toch al fraaie ontwerp, maar zorgt ook voor nog meer stabiliteit en tegenwicht tegen eventueel omvallen. Het volgende aspect is een mooiere geïntegreerde uitstroomopening van de Hybrid Tube, met zo'n 70 cm daarboven één enkele 17 cm bas/midden luidspreker met magnesiummembraan uit de zeer hoogwaardige Excel serie van het Noorse Seas. Helemaal bovenin prijkt tenslotte een lang 15 cm exemplaar van de waanzinnig snelle Mundorf AMT (Air Motion Transformer) hoge tonen een-

heid. In tegenstelling tot een bandtweeter is een AMT voorzien van een als een accordeon gevouwen membraan. Hierdoor worden de luchtmoleculen letterlijk gelanceerd en ontstaat niet alleen een snelle, maar ook bijzonder dynamische en gecontroleerde weergave. Maar ook onderhuids is deze laatste variant van de heroïsche DS17 bijzonder. Bij het 3^e orde filterontwerp is namelijk niet alleen veel rekening gehouden met de timing, een zeer belangrijke voorwaarde voor een realistische 3D beleving en tonale neutraliteit, maar is er ook ruimschoots aandacht besteed aan een evenwichtig afstralgedrag buiten de luister as. De filteronderdelen zijn tenslotte op klank uitgezocht en zijn zo uitgevoerd dat ze mechanisch direct met de luidsprekereenheden zelf zijn verbonden. Hierdoor is het aantal contactovergangen zoveel mogelijk geminimaliseerd. Tenslotte spreken ook de WBT NextGen luidsprekeraansluitingen in een single wiring toepassing, voor het maximaal streven naar puurheid en realisme, enkele van de belangrijkste doelstellingen voor iedere Xanadu luidspreker.

Luisteren DS17AMT-f2d

Al bij het voorzichtig verkennen van de akoestiek van de nieuwe Xanadu luister ruimte, hoor ik direct een herkenbaar

realisme en natuurlijkheid van eenzame klasse bij deze volledig herziene weergever. Het is natuurlijk een belangrijk gegeven dat bij deze demo van een meer dan uitstekende cd-speler, versterker en bekabeling gebruik wordt gemaakt. Dat lijkt logisch maar is het helaas niet. Ik kom ook vandaag de dag nog steeds in teveel luistersituaties en zelfs als serieus bekend staande winkels tijdens demo's ondermaatse versterkers tegen. Vaak onder het mom dat het prijstechnisch goed bij zo'n luidspreker zou passen en verder komt men dan niet. Regelmatig vraag ik mij dan ook af wie in hemelsnaam deze verhoudingen ooit heeft verzonnen. U kent dat vast wel. Bij een totaalbudget moet 50% voor de luidsprekers, 25% voor de versterker en 25% voor de bron worden uitgegeven. Wat een onzin! In de dagelijkse praktijk komt het veel meer op 30% voor de luidsprekers, 40% voor de versterker en 30% voor de bron uit. Een luidspreker bepaalt inderdaad grofweg na de akoestiek het meeste de weergave. Maar een versterker bepaald daarin verreweg het meest de kwaliteit! Zelfs de best passende luidspreker in een ruimte komt niet erg ver, als de versterker niet goed genoeg is. En dat is veel vaker het geval dan u denkt. Als bron heb ik het in dit voorbeeld trouwens over een digitale

bron. Is het analoog dan moet dat percentage aanzienlijk verder omhoog en dat gaat helaas binnen eenzelfde budget ten koste van de kwaliteit van de rest van de keten. Of u moet in zijn totaliteit meer geld uitgeven. Maar goed, ik dwaal een beetje af. Dus al tijdens de gewenningsperiode ontstaat al heel snel de indruk dat hier een geweldig goede luidspreker staat te spelen. Het klinkt allemaal heel soepel, bijzonder egaal qua tonale balans, zeer hoog oplossend zonder ooit klinisch aan te doen of ergens valse nadruk op te leggen en het geheel wordt tenslotte gecombineerd met een mooi sonoor en kleurrijk laag wat tevens bijzonder gecontroleerd en beheerst aandoet. En zelfs dan zijn we er nog lang niet, want deze nieuwe DS17 loot zit werkelijk boordevol prachtige kwaliteiten. Want ook de Xanadu bewerking van een verregaand geoptimaliseerde timing in samenwerking met een ruim en egaal afstraalgedrag, klopt absoluut. Het gepresenteerde 3D plaatje is er namelijk een van de hoogste orde. Heel diep met zelfs een reproduceerbare plaatsing in het hoogste beeld. Typisch Xanadu vind ik het ontbreken van overdrijving en het nogal nuchtere karakter. Er is zeker energie, maar deze komt wat meer voornaam en gecontroleerd over dan dat het helemaal los kan gaan. Het klinkt soms een beetje als een soort van geciviliseerde akoestische rem. Ook de zeer ruimtelijke presentatie die echter altijd achter het front van de luidsprekers blijft en nooit daar voorbij komt, draagt hier zeker aan bij. Dat zorgt er in mijn opinie voor dat deze luidsprekers zich wat meer thuis voelen bij goed opgenomen pop, klassiek en jazz, dan het weergeven van vette rockmuziek of muziek waarbij een meer geprononceerde (up-front) betrokkenheid bij nodig is. Als laatste hebben we bij deze prachtige luidsprekers nog wat gespeeld met de achterop aangebrachte schakelaar die het gebied boven 2000 Hz, 1,8 dB kan versterken of verzwakken. Dit kan vooral nuttig zijn bij aanpassing in expliciet harde of juist zachte ruimtes. Ondanks het ogenschijnlijk slechts geringe regelbereik, was het hoorbare verschil van deze schakelaar trouwens verbluffend waarbij

de neutrale stand in de akoestisch uitstekende Xanadu luister ruimte de meest natuurlijke resultaten opleverde.

Xanadu HRS45 keramiek-AMT-2fd

Na de boeiende en buitengewoon realistisch klinkende DS17AMT-2fd, is het in een tweede ronde tijd voor een groter en aanzienlijk duurder Xanadu model. Het gaat hier om de 119 cm hoge, 24 cm brede en 30 cm diepe HRS45 keramiek-AMT-2fd. Een hele mond vol voor een luidspreker die dit keer speciaal voor het 20 jarig Xanadu jubileum, nog maar enkele jaren geleden, is vervaardigd. Mede door de forsere afmetingen, de in dit geval gekozen stemmige zwarte kleur en de geheel andere luidsprekerbezetting, oogt de HRS45 wezenlijk anders. Grootser, donkerder

en wat meer dreigend en intimiderend. Op papier is het frequentiebereik van dit 2½-weg systeem nagenoeg hetzelfde als de DS17, maar de luisterpraktijk laat straks zien en vooral horen dat het hier om een wezenlijk andere energieoverdracht gaat. Qua luidsprekerbezetting delen beide modellen eigenlijk alleen de 15 cm lange Mundorf AMT hoge tonen eenheid en wordt het hoog- en middengebied hier voor rekening van een tweetal ultrastijve keramische 18 cm Accuton eenheden genomen. Bijzonder is dat er nog een extra regelbare bandtweeter aan de achterzijde is aangebracht welke nauwkeurig de ambiance weergave op het directe geluid kan laten aansluiten. In tegenstelling tot de DS17 met zijn Xanadu Hybrid Tube afstemming, is er voor de HRS45 slechts van een 'ge-

wone' basreflex afstemming gebruik maakt. Enerzijds kan dit niet anders omdat het Xanadu Hybrid Tube met slechts één enkele woofer toegepast kan worden en niet met twee of meer exemplaren, maar anderzijds kan ook de toepassing van een goede basreflex opzet tot zeer goede gehoormatige resultaten leiden. In dit geval wijkt het ontwerp ook nog eens sterk af van de gebruikelijke standaards. De voetplaat vormt namelijk samen met de kast de gehele pijp! Er is dus in nergens een baspijp geplaatst, terwijl de voetplaat, omtrek en hoogte deel van de afstemming uitmaken. Uiteindelijk zal al deze extra zorg in zowel een meer ademende weergave als vrij probleemloze opstelling moeten gaan resulteren. Net als bij eigenlijk alle Xanadu modellen is ook deze HRS45 standaard geschikt voor buizenversterkers. Voor mij altijd een sterk en belangrijk punt. Niet alleen omdat ik persoonlijk vind dat er niets boven de klankmatige eigenschappen van een echt goede buizenversterker heen gaat, maar ook omdat een gemakkelijke aansturing voor iedere versterker voordelen heeft. Als laatste maken ook hier wederom de topklasse WBT NextGen aansluitklemmen in dit keer een bi-wiring configuratie, het geheel weer helemaal af.

Luisteren HRS45 keramiek-AMT-2fd

Na een bijzonder goed verlopen sessie met de uitgewogen en compleet presenterende DS17, ben ik na een goed verzorgde lunch opnieuw weer helemaal bij de les. Niet in het minst omdat ik erg benieuwd ben tot wat voor prestaties de grotere HRS45 in staat is. Net als bij zijn zojuist opgestelde voorganger laat Age ook dit keer weer eerst een aantal goed gekozen fragmenten horen. Mede hierdoor kan ik wederom vrij snel en adequaat de interactie van deze weergevers op zijn ruimte inschatten. Ondanks dat ook bij de HRS45 meteen de typerende Xanadu signatuur en de hand van de meester hoorbaar is, blijkt ook meteen dat het hier toch om een ander soort weergever gaat. Niet alleen is vanaf het begin de weergave grootser, indringender en meer aanwezig, maar ook heeft het geluid duidelijk meer ballen, slam, kracht en dwingt een grotere betrokkenheid af. Waar de DS17 bijzonder geschikt is om op ontspannen wijze naar zelfs de meest complexe klankstructuren te luisteren, gaat de HRS45 meer de kant van actief bij de muziek betrokken worden en luchtgitaar willen spelen op. Oftewel kan bij deze laatste de luisteraar zich in wat mindere mate aan het muzikale gebeuren onttrekken. Dit heeft

zowel voor- als nadelen en één daarvan is dat het zo mooi ver in de diepte uitstrekken stereobeeld bij deze duurdere Xanadu loot toch wat minder uitgesproken aanwezig is. Daarentegen kan de HRS45 indien het in de opname zit dan weer wel beter het stereobeeld ook vóór de luidsprekers trekken. Ik realiseer mij trouwens nu ineens dat ik zowel bij de DS17 als deze HRS45 nog helemaal niet over het hoog bereik heb gesproken. Is het dan misschien niet zo goed of te onopvallend of juist opvallend aanwezig? Nee, niets van dat alles. Eigenlijk vind ik het zelfs een openbaring, want normaliter moet ik eerlijk gezegd maar weinig van bandtweeters of AMT's hebben. Regelmatig vind ik de implementatie van dit soort eenheden met dynamische conuseenheden maar povertjes en alles behalve geslaagd. Vaak wordt de weergave in het hoog dan te dun en zelfs wat body loos en hoor ik constant dat de middentoner of bas/midden eenheid, het tempo niet bij kan benen. Ik vind het dan ook heel knap dat het Age van der Woud wel is gelukt om deze ongewenste nadruk op de zwakere aspecten zover mogelijk weg te nemen. Zelfs zover dat ik het nagenoeg als één totaalgeheel waarneem. Wat nog overblijft, is het verschil in weerga-

ve wat ontstaat wanneer men een topklasse softdome, keramische of diamant tweeter gebruikt. Maar zoals altijd heeft het ook met de voorkeuren van een luisteraar/ontwerper te maken wat iemand uiteindelijk prefereert. Xanadu heeft in ieder geval voor de juiste weg gekozen en alle eenheden gewoon zeer goed geïntegreerd. Mede door de andere energieoverdracht leent de HRS45 zich net iets minder voor de ultieme puurheid van kleine akoestische bezettingen en zet op zijn beurt de poort naar werk wat meer fysieke impact en directe betrokkenheid nodig heeft, verder open.

Conclusie

Tijdens mijn voorlaatste bezoek in 2004 heb ik enorm genoten van de gastvrijheid en vriendschap van zowel Age van der Woud als de ook toen aanwezige en inmiddels helaas overleden buizen-geoer Bert Fruitema. Nu in 2013 hebben we met andere producten en in een heel andere ruimte weer voor zo'n zelfde formule gekozen. Dus geen test in mijn eigen vertrouwde luisterruimte, maar meer een diepgaande kennismaking in een heel andere en voor mij onbekende omgeving. Dit heeft voor de fabrikant het grote voordeel dat er een weergave ontstaat die zeer representatief is

voor hoe hij het liefste zijn product(en) uit de verf wil laten komen. Voor mij als recensent is het vooral in het beginstadium lastig. Akoestiek heeft nu eenmaal veel invloed op het eindresultaat en het was dan ook aan mijzelf om uit te zoeken welk deel door de ruimte en welk deel door de luidsprekers werd gepresenteerd. Gelukkig kan er door in een ruimte te praten, in de handen te klappen en verschillende luidsprekers met een breed scala aan muziek te beluisteren, door een geoefend persoon voldoende zaken worden geanalyseerd en onderscheiden. Ik steek dan ook mijn handen in het vuur dat zowel deze DS17AMT-2fd als HRS45 keramiek-AMT-2fd luidsprekers, zonder meer tot een bijzonder hoogstaande weergave in staat zijn. Beide modellen bezitten daarbij vooral een sterke hang naar realiteitszin en gaven de meeste muzieksoorten de ruimte die het verdient. De DS17 legt daarbij de meeste fijnzinnigheid van de twee aan de dag en muziekluisteren over deze luidsprekers heeft verder veel rust, perfecte verhoudingen tussen alle muzikale lagen en gewoon veel verschaalde raakvlakken met werkelijke muziek. Dit zowel tonaal als qua 3D ruimtelijkheid. Maar ondanks dat met een echt goede versterker zoals de ge-

bruikte Burmester, werkelijk hoge onvervormde geluidsdrukken kunnen worden gehaald met opvallend diep doorlopend en uitstekend gedefinieerd laag, blijft deze DS17 loot voor mij toch een luidspreker voor de stille genietter van de betere popmuziek of akoestische werken. De HRS45 weet meteen duidelijk grootser, krachtiger en op een meer nadrukkelijke wijze de aandacht op zich of eigenlijk vooral de muziek zelf te vestigen. Deze luidsprekers kunnen meer impact en 'swing' aan de muziek meegeven en lenen zich dan ook meer voor de fysiek georiënteerde muziekliefhebber. Oftewel twee op elkaar aansluitende benaderingen van een Nederlands merk wat realiteitszin als eerste levensbehoefte ziet.

Tekst & fotografie: Werner Ero

PRIJZEN
 XANADU DS17AMT-2FD PER PAAR VANAF € 6.500,-
 XANADU HRS45
 KERAMIEK-AMT-2FD PER PAAR VANAF € 9.000,-

XANADU LUIDSPREKERSYSTEMEN
 TEL: 06-51144693
 E-MAIL: INFO@XANADUSPEAKERS.NL
 WWW.XANADUSPEAKERS.NL

►►END